

แนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดราชบุรี

Guidelines for Participatory Community Management to Accommodate Tourists from The Elderly in Ratchaburi Province

ประภัสสร มีน้อย*

Prapatsorn Meenoi*

สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

*Corresponding author email : giggle9940@gmail.com

วันที่รับ : 23 เมษายน 2566

วันที่แก้ไข : 17 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับ : 20 กันยายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพ และบริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดราชบุรี 2) เปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดราชบุรี 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมในการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี และ 4) เสนอแนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี จำนวน 400 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 20 คน ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบสมมติฐานผ่านการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีมีสิ่งดึงดูดได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม มีความสามารถในการเข้าถึง มีสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการที่เพียงพอเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ แต่กิจกรรมที่โดดเด่นและสร้างสรรค์ยังมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ ยังมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกสำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมในการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการและการให้บริการสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้ แนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ชุมชนควรดึงเสน่ห์ของความเรียบง่าย ความดั้งเดิมมาเป็นจุดขาย ควรกำหนดโครงสร้างคณะทำงานโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ควรดำเนินการร่วมกับเครือข่ายภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง

คำสำคัญ : การจัดการชุมชน / การมีส่วนร่วม / นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were to: 1) explore the potential and context of community-based tourism in Ratchaburi province; 2) compare the demographic characteristics and travel behaviors of elderly tourists in Ratchaburi province; 3) investigate the factors influencing satisfaction and repeat-purchase behavior among elderly tourists toward community-based tourism in Ratchaburi province; and 4) propose management strategies for community-based tourism that accommodate the needs of elderly tourists.

This study employed a mixed-methods approach, collecting data through surveys of 400 elderly tourists visiting community-based tourism sites and conducting in-depth interviews with 20 stakeholders involved in community tourism management. Additionally, participatory observation and focus group discussions were conducted. Data were analyzed using content analysis, descriptive statistics, t-tests, analysis of variance (ANOVA), and stepwise multiple regression analysis.

The findings indicate that community-based tourism in Ratchaburi province offers a variety of natural and cultural attractions, as well as accessible facilities and services that are suitable for elderly tourists. However, the availability of innovative and creative activities is limited. Factors influencing satisfaction and repeat-purchase behavior include community tourism management, service quality, tourist attractions, and the provision of facilities.

Recommendations for improving community-based tourism management emphasize maintaining simplicity and traditional charm, establishing task force structures that focus on participatory processes, developing local tourism personnel, and collaborating with government networks to promote tourism through marketing and public relations across various channels.

Keywords : Community management / Participation / Elderly tourists

บทนำ

การท่องเที่ยวไทยในปัจจุบันได้รับการยอมรับโดยทั่วกันว่าเป็นโอกาสที่สำคัญมากสำหรับการพัฒนาประเทศไปจนถึงท้องถิ่นต่าง ๆ ให้พลิกฟื้นจากปัญหาความยากจนสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยจึงปรับเปลี่ยนแนวทางและกลยุทธ์เพื่อฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลทุ่มเทและตั้งเป้าให้เป็นแนวทางหลักในการฟื้นฟูสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการกระจายงบประมาณเพื่อพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางทำให้เกิดการตอบรับกระแสการพัฒนาน้อย่างรวดเร็วแต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบล และท้องถิ่นต่างพากันเสนองบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งคิดว่าจะน่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีและสร้างรายได้ ชุมชนท้องถิ่นถูกคาดหวังให้เข้ามามีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ การให้ความรู้และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว แต่หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานในท้องถิ่น และชุมชนทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการคิดแบบแยกส่วน จะเห็นได้จากแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกทำลายลงไปอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์โดยผ่านการกระตุ้นเศรษฐกิจจากภาครัฐทำให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร้ทิศทาง (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

ปัจจุบันตลาดผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เป็นอีกตลาดหนึ่งที่มีแนวโน้มเติบโตสูง เนื่องจากการพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ทำให้ประชากรมีอัตราการเสียชีวิตลดต่ำลง ผู้สูงอายุมีแนวโน้มมีอายุยืนยาวมากขึ้น และมักจะใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุงานทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติในท้องถิ่นต่าง ๆ เนื่องจากมีเวลามากกว่านักท่องเที่ยวในช่วงวัยอื่น ๆ และมีความพร้อมด้านการเงิน การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นช่องทางการท่องเที่ยวตลาดใหม่เนื่องจากเป็นตลาดที่มีคุณภาพและมีกำลังซื้อในการท่องเที่ยวสูงกว่าตลาดทั่วไป อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีรูปแบบและพฤติกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป คือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คำนึง

ถึงความคุ้มค่าในการได้รับบริการทางการท่องเที่ยว เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต มีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ โดยพิจารณาการเลือกร้านอาหารและประเภทของอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ คำนึงถึงความปลอดภัย และความมั่นใจด้านบริการ จึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกกับการบริการที่เป็นพิเศษ (ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และ ชีระวัฒน์ จันทิก, 2561) จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรองที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมีความสะดวกเรื่องการเดินทางและมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (ประภัสสร มีน้อย, 2560) นอกจากนี้จังหวัดราชบุรียังมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกิดใหม่อีกจำนวนมาก เช่น ชุมชนบ้านห้วยเขย่ง ตลาดไธสง ตลาดชุมชนบ้านหินสี ตลาดน้ำหลักห้า กาดวิถีชุมชนคูบัว แม่กำปอง 2 (บ้านห้วยน้ำใส) เป็นต้น และจากการลงพื้นที่ของนักวิจัยเพื่อศึกษาบริบทด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุพบว่ายังมีให้เห็นไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไปมากกว่าที่จะเน้นดูแลหรือรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จึงเป็นโจทย์ที่น่าสนใจสำหรับผู้วิจัยและชุมชนว่าทำอย่างไรเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายเหมือนกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุให้เกิดความพึงพอใจและกลับมาเที่ยวซ้ำ และเพื่อค้นหาแนวทางทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนดำเนินไปด้วยความยั่งยืน ชุมชนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพ และบริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี
4. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมาในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี จำนวน 9 แหล่ง และเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแต่ละแห่งยังไม่มีมีการจัดบันทึกสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ดังนั้นในการเก็บข้อมูลครั้งนี้จึงแบ่งสัดส่วนในอัตราคงที่ร้อยละ 44.44 เก็บแบบสอบถามแหล่งละ 45 ชุด จนครบจำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental sampling)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ตัวแทนประชาชน และคณะกรรมการผู้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 20 คน หรือจนข้อมูลอิ่มตัว (Saturated Data) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาจาก ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรเชิงปริมาณ

1. ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิสำเนา พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และ องค์ประกอบการท่องเที่ยว

2. ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี ได้แก่ ความพึงพอใจ การกลับมาเที่ยวซ้ำ การแนะนำบอกต่อ

ตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจจากแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร วารสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้วจึงนำมาวิเคราะห์สรุปและนำเสนอในการประชุมเพื่อยืนยันผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเท่ากับ 0.86 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.95 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลักษณะของการผสมผสาน ประกอบด้วยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมาในสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จำนวน 400 คน ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดราชบุรีจำนวน 20 คน สรุปยืนยันผลการศึกษาด้วยการประชุมกลุ่มย่อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และลักษณะของข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาศักยภาพ และบริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดราชบุรี ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)
2. วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิสำเนาโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
4. วิเคราะห์ความคิดเห็นด้านองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. วิเคราะห์ความพึงพอใจ และพฤติกรรมการซื้อซ้ำของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. วิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านเพศที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05
7. วิเคราะห์ลักษณะประชากรศาสตร์ด้านอายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิสำเนาที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีแตกต่างกัน ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05
8. วิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว ระยะเวลา รูปแบบการเดินทาง ค่าใช้จ่าย วัตถุประสงค์การใช้จ่าย การรับรู้ข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว ที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

จังหวัดราชบุรีแตกต่างกันใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กำหนดระดับความนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05

9. วิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม การจัดการและการให้บริการ และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีโดยใช้สถิติสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Step-wise Multiple Regression) กำหนดระดับความนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพ และบริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดราชบุรี วิเคราะห์ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่

1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ จังหวัดราชบุรี มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงเป็นต้นทุนทางการท่องเที่ยวที่สำคัญและเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมอื่นให้สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเชิงการท่องเที่ยวของจังหวัดให้โดดเด่น นอกจากนี้แต่ละชุมชนยังมีวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ซึ่งสมาชิกในชุมชนสามารถอนุรักษ์และสืบสานไว้ได้ เช่น ภาษา การแต่งกายที่มีเอกลักษณ์ตามชาติพันธุ์ การประกอบอาหารจากวัตถุดิบในพื้นที่ ทำให้จังหวัดราชบุรีมีการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวเป็นลำดับต้นของประเทศ ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐโดยมีนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โครงการตลาดประชารัฐ เป็นต้น

1.2 ด้านความสามารถในการเข้าถึง จังหวัดราชบุรีเป็นจุดเชื่อมต่อการคมนาคมระหว่างภาคใต้ ภาคกลางและภาคตะวันตก มีเส้นทางการคมนาคมขนส่งทั้งทางถนนและรถไฟ มีระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร จึงเป็นศักยภาพที่รองรับการท่องเที่ยวที่นิยมการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองและแบบหมู่คณะ สำหรับการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่กระจายตัวอยู่ในอำเภอต่าง ๆ นั้น สามารถเดินทางและเข้าถึงโดยรถยนต์ขนาดเล็กและรถโดยสารขนาดใหญ่ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนส่วนใหญ่ ระบบรถขนส่งสาธารณะยังเข้าไม่ถึงหรือไม่เป็นจุดผ่าน แต่นักท่องเที่ยวสามารถเช่าเหมาหรือใช้บริการรถรับจ้างในตัวเมืองเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากส่วนใหญ่มีระยะทางไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก

1.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวชุมชนส่วนใหญ่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และในบางแหล่งอาจมีห้องสุขาจำนวนไม่เพียงพอ หรือที่ลักษณะไม่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีสถานที่ตั้งอยู่

บริเวณริมแหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบกับมีพื้นที่ลาดชัน จึงไม่สามารถสร้างห้องน้ำในบริเวณดังกล่าวได้เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.4 ด้านกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่จะมีหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนโดยจัดอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมและส่งเสริมให้แต่ละชุมชนแสดงเอกลักษณ์ของชุมชนให้โดดเด่นหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่ยังขาดความโดดเด่นและสร้างสรรค์

1.5 ด้านการจัดการและการให้บริการ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนส่วนใหญ่มีความพยายามจัดการด้านการใช้พื้นที่และการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่จุดบริการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตลอดวัน เช่น จุดประชาสัมพันธ์ด้วยเสียงตามสาย มีการจัดบริการเสริมเพื่ออำนวยความสะดวกโดยคนในชุมชน เช่น ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ร้านบริการนวด ร้านให้บริการเช่าพาหนะเที่ยวชม มีการจัดการขยะ และดูแลพื้นที่ให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ

1.6 การจัดการโดยชุมชน ในภาพรวมแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดราชบุรีเกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และมีการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายองค์กรภาครัฐในด้านการส่งเสริมความรู้และงบประมาณตามพันธกิจของหน่วยงาน ในด้านการจัดการพบว่าชุมชนยังมีจุดอ่อนด้านการประชาสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีในการบริหารและสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

2. เปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	101	25.25
หญิง	299	74.75
อายุ		
60 – 64 ปี	243	60.75
65 – 69 ปี	68	17.00
70 – 74 ปี	53	13.25
75 – 79 ปี	24	6.00
80 ปี ขึ้นไป	12	3.00

ตารางที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ		
โสด	78	19.50
สมรส	262	65.50
หย่าร้าง/หม้าย	60	15.00
การศึกษา		
ประถมศึกษา	128	32.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	68	17.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	64	16.00
ปริญญาตรี	122	30.50
สูงกว่าปริญญาตรี	18	4.50
อาชีพ		
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (เกษียณอายุ)	130	32.50
พนักงานบริษัทเอกชน/รับจ้าง	26	6.50
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	46	11.50
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	47	11.75
อื่นๆ	151	37.75
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	170	42.50
10,001 – 25,000 บาท	112	28.00
25,001 – 40,000 บาท	64	16.00
40,001 – 55,000 บาท	36	9.00
55,001 – 70,000 บาท	10	2.50
70,000 บาท ขึ้นไป	8	2.00
ภูมิลำเนา		
ภาคกลาง	254	63.50
ภาคเหนือ	0	0
ภาคใต้	84	21.00
ภาคตะวันออก	15	3.75
ภาคตะวันตก	35	8.75
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12	3.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 74.75 มีอายุอยู่ระหว่าง 60-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.75 เป็นผู้ที่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 65.50 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.50 ด้านอาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานเกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 32.50 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.50 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 63.50

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว		
เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	357	89.25
เพื่อเยี่ยมเยียนครอบครัว/ญาติ/เพื่อน	15	3.75
เพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรม	13	3.25
เพื่อประกอบธุรกิจ	15	3.75
ระยะเวลาในการท่องเที่ยวต่อครั้ง		
1 วัน (ไม่พักค้าง)	296	74.00
2 - 3 วัน	89	22.25
4 - 5 วัน	15	3.75
รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว		
ท่องเที่ยวคนเดียว	50	12.50
ท่องเที่ยวกับคู่รัก	18	4.50
ท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ (เพื่อน, ครอบครัว, ญาติ)	312	78.00
ซื้อโปรแกรมการท่องเที่ยว	20	5.00
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง		
น้อยกว่า 1,000 บาท	209	52.25
1,001 - 3,000 บาท	126	31.50
3,001 - 5,000 บาท	24	6.00
5,001 บาท ขึ้นไป	41	10.25

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี (ต่อ)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง		
น้อยกว่า 1,000 บาท	209	52.25
1,001 – 3,000 บาท	126	31.50
3,001 – 5,000 บาท	24	6.00
5,001 บาท ขึ้นไป	41	10.25
การรับรู้ข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว		
ญาติและครอบครัว	183	45.75
เพื่อน	42	10.50
หนังสือ/นิตยสาร/สิ่งพิมพ์	5	1.25
อินเทอร์เน็ต/เฟซบุ๊ก	153	38.25
วิทยุ/โทรทัศน์	17	4.25

จากตารางที่ 2 พบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 89.25 ใช้ระยะเวลาท่องเที่ยวเพียง 1 วัน ไม่พักค้างคืน คิดเป็นร้อยละ 74.00 มีรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ พร้อมกับเพื่อน ครอบครัว หรือญาติ คิดเป็นร้อยละ 78.00 มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวต่อครั้งน้อยกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.25 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การใช้จ่ายในเรื่องค่าอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 53.00 และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวจากญาติและครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 45.75

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี

ข้อ	องค์ประกอบ ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว	4.39	0.51	มาก
2	ด้านความสามารถในการเข้าถึง	4.38	0.52	มาก
3	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.23	0.59	มาก
4	ด้านกิจกรรม	4.16	0.65	มาก
5.	ด้านการจัดการและการให้บริการ	4.27	0.60	มาก
6.	ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.34	0.54	มาก
	รวม	4.29	0.56	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี มีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.39 รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการเข้าถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ด้านการจัดการและการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และ ด้านกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจ และพฤติกรรมการซื้อซ้ำของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี

ข้อ	ความพึงพอใจ และพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ความพึงพอใจ	4.38	0.58	มาก
2	ความตั้งใจในการกลับมาเที่ยวซ้ำ	4.39	0.61	มาก
3	การแนะนำ บอกต่อ	4.45	0.58	มาก
	รวม	4.40	0.59	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการแนะนำ บอกต่อ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.45 รองลงมาคือ มีความตั้งใจในการกลับมาเที่ยวซ้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และ มีความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน ลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนาที่ต่างกันมีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีแตกต่างกัน พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และภูมิลำเนาที่ต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 5 - 7

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	8.551	4	2.138	7.870*	0.000
	ภายในกลุ่ม	107.296	395	0.272		
	รวม	115.847	399			

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	4.471	4	1.118	3.964*	0.004
	ภายในกลุ่ม	111.376	395	0.282		
	รวม	115.847	399			

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	10.350	4	2.588	9.689*	0.000
	ภายในกลุ่ม	105.497	395	0.267		
	รวม	115.847	399			

ผลการทดสอบสมมติฐาน พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ระยะเวลา รูปแบบการเดินทาง จำนวนค่าใช้จ่าย วัตถุประสงค์การใช้จ่าย ช่องทางการรับรู้ข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีแตกต่างกันพบว่า วัตถุประสงค์ในการเดินทางรูปแบบการเดินทาง จำนวนค่าใช้จ่าย วัตถุประสงค์การใช้จ่าย ช่องทางการรับรู้ข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกันมีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังตารางที่ 8 - 12

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	2.624	3	0.875	3.059*	0.028
	ภายในกลุ่ม	113.223	396	0.286		
	รวม	115.847	399			

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีรูปแบบการเดินทางต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	2.692	4	0.673	2.349*	0.050
	ภายในกลุ่ม	113.155	395	0.286		
	รวม	115.847	399			

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีจำนวนค่าใช้จ่ายการเดินทางต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	7.494	3	2.498	9.129*	0.000
	ภายในกลุ่ม	108.353	396	0.274		
	รวม	115.847	399			

ตารางที่ 11 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีวัตถุประสงค์การใช้จ่ายต่างกัน มีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	3.593	4	0.898	3.161*	0.014
	ภายในกลุ่ม	112.254	395	0.284		
	รวม	115.847	399			

ตารางที่ 12 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกันมีความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำแตกต่างกัน

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ	ระหว่างกลุ่ม	3.593	4	0.898	3.161*	0.014
	ภายในกลุ่ม	112.254	395	0.284		
	รวม	115.847	399			

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐาน องค์ประกอบการท่องเที่ยวได้แก่ สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม การจัดการและการให้บริการ และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวสูงอายุผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สามารถร่วมทำนายความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี มี 4 องค์ประกอบได้แก่ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการและการให้บริการ ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบสมมติฐาน องค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม การจัดการและการให้บริการและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	b	Beta	t	p-value
ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	.200	.202	3.658	<0.001
ด้านการจัดการและการให้บริการ	.283	.318	6.833	<0.001
ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว	.217	.207	5.134	<0.001
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	.196	.216	5.119	<0.001
ค่าคงที่ (Constant)	.547		3.477	0.001

$R = 0.791$ $R^2 = 0.625$ $F = 164.927$ $p\text{-value} = <0.001$

ตารางที่ 14 แสดงการตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	Tolerance	VIF
ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	.857	1.125
ด้านการจัดการและการให้บริการ	.805	1.248
ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว	.997	1.085
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	.914	1.152
ค่าคงที่ (Constant)	.897	1.060

จากตารางที่ 14 พบว่า ค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ 1 และค่า VIF ไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นในระดับต่ำ สรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกัน

4. แนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ใช้แนวคิดการจัดการ 7 ประการ (POSDCORB) ของ ลูเธอร์กูลิค (Luther H Gulick, 1939) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนที่กระทำร่วมกัน และมีการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายองค์กรภาครัฐในด้านการส่งเสริมความรู้และงบประมาณตามพันธกิจของหน่วยงาน มีดังนี้

4.1 ด้านการวางแผน (Planning) ชุมชนควรตั้งเส้นของความเรียบง่าย ความดั้งเดิมมาเป็นจุดขาย มีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ เช่น ธรรมชาติ หรือ วัฒนธรรม โดยอาจใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเป็นมา ประวัติศาสตร์ หรือประเพณีของชาติพันธุ์มาสร้างกิจกรรมประจำปีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ นอกจากนี้ควรเลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการรองรับนักท่องเที่ยว

4.2 การจัดองค์การ (Organizing) ชุมชนควรกำหนดโครงสร้างการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการหรือคณะทำงาน โดยมีการแบ่งงานให้สมาชิกได้รับผิดชอบตามความสามารถและความถนัด นอกจากนี้ควรมีจัดประชุมเพื่อวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยวและสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ควรเน้นการสื่อสารข้อมูล เพื่อให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

4.3 การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) ชุมชนควรพัฒนาศักยภาพบุคลากร และให้สมาชิกในกลุ่ม เช่น เยาวชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพิ่มศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การเป็นเจ้าบ้านที่ดี การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว การนำชมสถานที่ท่องเที่ยว และต้องเตรียมบุคลากรให้รู้จักการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะบุคลากรผู้สูงวัย เพื่อปรับปรุงวิธีการให้บริการ การซื้อขายที่สะดวกรวดเร็ว สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน

4.4 การอำนวยการ (Directing) ผู้นำชุมชนควรดำเนินการร่วมกับเครือข่ายภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่เน้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และมีการจัดทำแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาของจังหวัดในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ชุมชนต้องไม่หวังพึ่งพาภาครัฐตลอดไป

4.5 การประสานงาน (Coordinating) ชุมชนควรสร้างเครือข่ายบนสังคมออนไลน์เพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เช่น กลุ่มในเฟซบุ๊ก กลุ่มเครือข่ายชาติพันธุ์ นอกจากนี้ ผู้นำมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสร้างความรักสามัคคีภายในชุมชน พยายามสร้างเครือข่ายให้เป็นที่รู้จักในสังคมภายนอก และขยายความสำเร็จไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

4.6 การรายงาน (Reporting) ชุมชนควรแต่งตั้งกรรมการ หรือคณะทำงาน มีหน้าที่ ประเมินและรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพสินค้า บริการ ปัญหา อุปสรรค หรือข้อเสนอแนะ จากนักท่องเที่ยว ให้คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทราบโดยสม่ำเสมอ และผู้นำชุมชนควร รับฟังข้อมูลการประเมินจากบุคคลภายนอกเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มี ประสิทธิภาพ

4.7 งบประมาณ (Budgeting) ชุมชนควรมีการบริหารจัดการรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อดูแลรักษาพื้นที่ส่วนกลาง และต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างเท่า เทียมกัน เช่น ทุนการศึกษา การรักษาพยาบาล เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี มีศักยภาพที่หลากหลายครบทุกองค์ประกอบ ทั้งสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติและสิ่งทีมนุชย์สร้างขึ้น มีระบบคมนาคมขนส่งที่นักท่องเที่ยวสามารถ เข้าถึงได้โดยสะดวก และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ยกเว้น ในบางแหล่งอาจมีปัญหาเรื่องห้องน้ำ โดยส่วนใหญ่ทุกชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่แล้ว แต่ยังขาดความโดดเด่น ชุมชนมีการจัดบริการเสริมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยองค์ประกอบ การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี พบว่า มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการและการให้บริการ สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก ในส่วนของ แนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ การดึงเสน่ห์ ของความเรียบง่าย ความดั้งเดิมมาเป็นจุดขาย มีกำหนดโครงสร้าง ในรูปแบบคณะกรรมการหรือ คณะทำงานของชุมชน มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของชุมชน การดำเนินการ ร่วมกับเครือข่ายภาครัฐ และการจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่นำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยมีดังนี้

1. ศักยภาพ และบริบทการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดราชบุรี ตามองค์ประกอบ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจากผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดราชบุรี มีศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ครบทั้ง 6 องค์ประกอบได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรม ด้านการจัดการและ การให้บริการ และด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับผลสำรวจความคิดเห็น

ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ทั้งนี้เนื่องมาจากจังหวัดราชบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ มีความรุ่งเรืองและมีประวัติศาสตร์ที่สำคัญเมืองหนึ่งของประเทศไทยพบได้จากโบราณสถาน และโบราณวัตถุจำนวนมาก มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมประเพณี มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ทั้งป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ถ้ำ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่น ได้แก่ วัดมหาธาตุ วัดอรัญญิกาวาส วัดขนอน วัดคงคาราม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศาลเจ้า ศูนย์วัฒนธรรมชาติพันธุ์ต่างๆ ตลาดน้ำ ตลาดบก นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ผสมผสานจุดเด่นระหว่างทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ประกอบกับการบริหารจัดการของชุมชนที่มีการวางแผน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกออกแบบ กิจกรรมให้มีความน่าสนใจสอดคล้องกับทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น นอกจากนี้ จังหวัดราชบุรี ยังมีนโยบายและแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้ชุมชนมีงบประมาณ และภาคีเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา พันธุ์สว่าง และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดราชบุรี 3 ด้าน ได้แก่ 1) แหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว การจัดให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านความสะอาดและปลอดภัย นำเสนอเอกลักษณ์เฉพาะและความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว 2) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ต้องมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งเสริมวิถีไทย การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน 3) การบริหารจัดการในแหล่งท่องเที่ยว ควรบูรณาการความร่วมมือด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดราชบุรี

2. ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี

จากผลการวิจัยพบว่ามี องค์ประกอบการท่องเที่ยว 4 ด้านที่สามารถร่วมทำนายความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี ได้แก่ ตัวแปรด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการและการให้บริการ ด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ร่วมทำนายความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการสำรวจทัศนคติการท่องเที่ยวในประเทศไทยปี 2562 โดย Airbnb พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 84 ต้องการท่องเที่ยวแบบใช้ชีวิตเหมือนคนท้องถิ่นและใช้จ่ายไปกับร้านอาหารในชุมชนมากที่สุดกว่า 1.7 พันล้านบาท และจากข้อมูลของ Expedia ที่ทำการเจาะลึกข้อมูลการท่องเที่ยวในปี 2561

พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเลือกจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเป็นแหล่งชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในเมืองรอง และมีอัตราการท่องเที่ยวลักษณะนี้เพิ่มสูงขึ้นกว่าร้อยละ 50 เมื่อเทียบกับปี 2560 สะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันการท่องเที่ยวตามรอยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ในด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนาวดี พวงขึ้น และ แสงสรรค์ ภูมิสถาน (2563) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่าผู้สูงอายุผู้มาเยือนให้ความสำคัญของความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เกี่ยวข้องกับบ้านพักมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการพิเศษ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ศิริกุล เกียรติกุลไพบูลย์ (2558) ได้ศึกษา พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุวัยเกษียณ อายุ 60-79 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้สูงอายุวัยเกษียณชื่นชอบการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพักผ่อนเปลี่ยนบรรยากาศและอยากกลับไปท่องเที่ยวยังสถานที่เดิมซ้ำหรือเลือกใช้บริการบริษัทนำเที่ยวนั้นซ้ำอีกหากพึงพอใจ อีกทั้งมีการใช้ Social Media ในการรับข่าวสารและบอกต่อข้อมูลการท่องเที่ยว และมีความต้องการที่พักที่ สะอาด สะดวกสบาย และปลอดภัย ต้องการจุดบริการข้อมูลในสถานที่ท่องเที่ยวเน้นอาหารท้องถิ่นและอาหารเชิงสุขภาพ ดังนั้น หากผู้สูงอายุมีความรู้สึกพึงพอใจในการท่องเที่ยวจะมีความต้องการอยากกลับไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเดิมซ้ำอีก สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค ของ Kotler (1997) ว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคจะทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อซ้ำหรือบอกต่อไปยังผู้บริโภคคนอื่นๆด้วย

สำหรับผลการวิจัยที่ระบุว่า องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวด้านความสามารถในการเข้าถึงและด้านกิจกรรม ไม่สามารถร่วมทำนายความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรีได้นั้นทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่ มีเส้นทางคมนาคมสะดวกสบาย ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายทั้งแบบรถยนต์ส่วนตัวหรือขนส่งสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีป้ายบอกทางชัดเจนตั้งแต่ถนนเส้นหลักจนถึงจุดหมายปลายทางทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่ามีอุปสรรคในการเดินทาง สำหรับด้านองค์ประกอบด้านกิจกรรม ไม่สามารถร่วมทำนายความพึงพอใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีมีพลังดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากเพียงพอ ทำให้ความสนใจด้านกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะลดน้อยลงไป

3. แนวทางการจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ การดึงเสน่ห์ของความเรียบง่าย ความดั้งเดิมมาเป็นจุดขาย

มีกำหนดโครงสร้างในรูปแบบคณะกรรมการหรือคณะทำงานของชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของชุมชน มีการดำเนินการร่วมกับเครือข่ายภาครัฐ และการจัดสรรผลประโยชน์หรือสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างเท่าเทียมกันสอดคล้องกับ พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มเชิงอุดมคติ พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมอญ และเผยแพร่สู่สาธารณชนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรร่วมกันจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและมีผู้เชี่ยวชาญภาษาอยู่ประจำการ ด้านการเข้าถึง กรมทางหลวงควรติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติมในจุดเชื่อมต่อหรือบริเวณทางแยก ด้านการรักษาความปลอดภัย วัดควรดำเนินการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติมให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ภายในวัด ด้านการตลาด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมกันประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย สอดคล้องกับ กฤติยา สมศิลา (2561) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นวิธีการที่สร้างโอกาสให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และยังสอดคล้องกับ นัยเนตร ขาวงาม (2565) กล่าวว่า ชุมชนที่มีมาตรฐานในระดับดีจะมีแนวทางการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ โดยการส่งเสริมการทำแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของชุมชน และพัฒนาความรู้ทักษะด้านการบริหารจัดการและทักษะของสมาชิก ส่งเสริมการนำกองทุนกลางไปพัฒนาชุมชน และสาธารณะประโยชน์และส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการจัดสรรรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทําวิจัยเพื่อพัฒนาเส้นทางทอท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในเขตภูมิภาคตะวันตก
2. ควรมีการทําการวิจัยพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับภาคีเครือข่าย และการบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนสู่การออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวของชุมชน จังหวัดราชบุรี

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในทุกภาคส่วน ควรวางแนวทางการพัฒนาสินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ โดยมุ่งเน้น

ไปที่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และควรมีแนวทางหรือมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

2. หน่วยงานส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ควรสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐาน โดยการสร้างสื่อเชิงสัญลักษณ์เพื่อบ่งบอกระดับมาตรฐานความปลอดภัย มาตรฐานการบริการ และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้เกิดการใช้บริการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมากขึ้น

3. หน่วยงานส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้ชุมชนออกแบบกิจกรรมที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำหรือมีระยะเวลาพำนักรานานขึ้น รวมทั้งเพิ่มการประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านช่องทางออนไลน์ โดยสอดแทรกเนื้อหาที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา สมศิลา. (2561). ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโพนอำเภอม่วงสามสิบจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์.ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กาญจนาวดีพวงขึ้น และ แสงสรรค์ภูมิสถาน. (2563). พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)
- ชลธิชา พันธุ์สว่าง และคณะ. (2562).การจัดการการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดราชบุรี. วารสารสมาคมนักวิจัย. ปีที่ 25 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม).
- นัยเนตร ขาวงาม. (2565). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ประภัสสร มีน้อย. (2560). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของภูมิภาคตะวันตกเพื่อรองรับการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0. ดุษฎีนิพนธ์.บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูพิทักษ์ศิลปาคม. (2562). การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์. สาขาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .
- ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และ ชีระวัฒน์ จันทิก.(2561). การท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม).

- ศิริกุล เกียรติกุลไพบูลย์. (2558). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุวัยเกษียณ อายุ 60-79 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน.(2562). *ท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีสู่ความยั่งยืน*. ค้นเมื่อ ธันวาคม 10, 2564, จากhttps://www.gsbresearch.or.th/wpcontent/uploads/2019/10/GR_report_travel_detail.pdf
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร
- Gulick, Luther, and L. Urwick.(1939). *Paper on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration, Columbia University.
- Kotler, Philip. (1997). *Marketing Management :Analysis,Planning,Implementation and Control*. 9th.ed.New Jersey:Prentice-Hall Inc